

Nemzeti Társalkodó

November 10dik napján 1835.

S z a b á l y o k *)

mellyek szerént az angol parlament' alsó-házában a' vitatások és szózatolások esnek.

A' beszélőről.

Minden tagnak, mely a' gyűlésben beszél, ülő helyéről**) felálva, fedetlen fővel, beszédét az elnökhöz***) kell intézni; vagy

*) A' tévelygés elhárítására szükség megjegyezni; hogy ezen szabályok nem írott törvények, hanem hosszas szokás és rendtartáson alapulnak.

**) A' szabályokhoz képpest, a' grófságok betű rende szerént, mellyeknek képét viselik, kellene ülni a' gyűlés tagjainak; kivéven azon különös helyeket, mellyek London, 's más városok küldöttjeinek mutattatnak-ki; mind e' mellett is, a' követek össze vissza ülnek minden rend nélkül, egyedül azon szokást követve, mi szerént a' minister 's annak követői, az elnök' jobb keze, az oppositio fejei pedig bal-keze felől foglalnak helyet.—

***) Angolul speaker (szónok, beszél-
Második fél-esztendő. 19

midőn a' kamara biztossággá változott által, ahoz, ki azon időben az elnöki székből ül *) Ezen állás alóll csak a' betegesek vannak kivéve, kiknek megengedődik ülve beszélteni, mint ez Pittel is történt, midőn 1763ban a' békesség-elleni nevezetes beszédjét tartotta.

Feltételek, mellyek alatt a' tag beszélhet.

A' kamarai rendnél fogva, egy tag sem beszélhet, ha nincs szándéka beszédjét indítvánnyal**) rekeszteni bé, vagy a' már eléadott indítványhoz szóllani. Következésképpen, ha semmi kérdés nincs feltéve, melyet vitatni kellene, 's valamely tag szóllani feláll; megakadályoztathatja az elnök, hanem ha akarattya volna indítványt tenni.

Azon eset, mikor többen állanak fel hogy szóljanak.

Mikor több tagok, szinte egyszerre állanak-fel szóllani, a' szóllás azt illeti, ki leglő), mert ő tart beszédet az alsóház nevébe a' királyhoz.

*) A' felsőházban a' beszédek nem az elnökhöz, hanem az egész házhoz intéztetnek.

**) Minden indítvány egy javallat, melyet valamely parlamenti tag, elfogadás végett a' kamara eleibe terjeszt; kérdéssé válik az, ha az elnök a' kamarát annak elvagy nem fogadása iránt megkérdi. Közönségesen kérdésnek is mondatik az indítvány 's ezen irás folytában is hasonló értelemben fog elé fordulni.

először állott-fel*) Ha kétség támad iránta, az elnök határoz, ha határozása nem fogadódik-el, a' gyűlés itéli-el.

Különbféle esetek, mellyekben az ki szól, félbe szakasztathatik. A' rend helyre állítás módja.

Minden tagnak van joga, valamely kérdés felett olly hosszason beszélni, a' mint csak tetszik, és senkitől sem szakasztathatik félbe, hanemha eltéréseket engedne-meg magának, vagy olyan tárgyról szölna, melly a' gyűlés vitatása alatt lévőtől különbözne**), vagy valamely tag elleni személyességeket elegyittene, vagy a' király nevét szőné beszédjébe, hogy az által a' szavazatokra előre befolyást gyakorolhasson. Mind ezen esetekben, kötelessége az elnöknek a' beszéllőt félbe szakasztani, 's ha kötelességét elmúlatná, a' gyűlés akármely tagjának is van joga „rendre szöllíteni“, az az, azon tagnak ki a' rendtől eltávozott, magaviseletét hibáztatni, 's megkivánni, hogy az elnök figyelmetes legyen a' kamarai törvények fenn tartására.

Ha más tagok is akarnának a' megsér-

*) *Senkinek sincs joga előbb szólhatni másnál; 's erre sem kora, sem hivatala, sem azon hely melynek képviselője, elsőbséget nem ad.*

**) *E' szabály nem szokott igen szoros-
san megtartatni.*

tett rendről szólni, mind ki kell őket hallgatni, 's akkor határoztatik-el, ha az, ki rendre szóllittatott, folytathassa-é tovább is beszédét; vagy szova elvéteessék; vagy maga viseletéért bírálat alá vettessék; minek-előtte a' vitatás alatti tárgy újra felvétetne*)

Megelégedetlenségi kinyilatkoztatások olyanok iránt, kik rosszul és hosszason beszélnek.

Jöllehet minden tagnak van joga a' kamarai törvények¹ szerént, valamelly kérdés felett oly hosszason beszélni, a' mint jónak tartja, mind e' mellett megesik néha, hogy a' rosz szónok a' kamara békefürésivel vissza él, 's ilyenkor megvonatik tőlle minden figyelem. Egymás között beszélnek, sőt némelyek a' teremből is kimennek; a' helybe nem hagyás ezen jelei mindég sikerrel bírnak.

Három eset, melyekben szabad egyszernél többször is szólni ugyan azon tárgy feletti vitatásban.

1) Ön kimagyarázás végett.

Senkinek sem szabad, egyszernél többször ugyan azon kérdés feletti vitatásban beszélni, ezen törvényről csak annak kedvéért távoznak-el; ki az indítványt tette, 's in-

*) A' bírálat egy átaljában feddés, melly fogsági büntetésig, sőt a' kamarából való kirekesztésig is terjedhet, de ezen kirekesztés nem akadály arra, hogy a' tag újra meg ne választassék Committenseitől.

kább udvariságból mint törvényességből engedik-meg neki, hogy a' vitatás végén az ellen erősségekre felelhessen. Csakugyan másodszor is ki kell balgatni a' tagot, ha a' gyűlésnek valami megtörténtet akar eléadni, vagy ha azok, kik neki feleltek, szavait félre értették; ezen utolsó esetben van joga beszédjét kimagyarázni, de ekkor tisztán csak a' magyarázatra kell magát szoríttania.

2) A' Biztosságokban.

Ezen törvénynek nincs helye, mikor a' kamara biztossággá változott által. Ilyenkor minden tag annyiszor beszélhet a' kérdés felett, mennyiszor tetszik, 's ez a' fő haszon, mi a' tárgynak az egész kamara köz biztosságában való megvizsgálásából származik.

3) Mikor az indítványba változtatásokat tesznek. —

Jollehet ugyan azon kérdés feletti vitatásban, egy tag csak egyszer beszélhet, mindazonáltal ha az indítványba változtatás esik, többször is kijelentheti véleményét. Ez történik minden billal, melly a' szükséges külön lépésökön megyen keresztül, mert mindannyiszor külön indítvány lesz belőlle. Így tehát ha új indítvány tételik, p. o. hogy „a' kamara gyűlése oszoljék-el“ vagy „valami előleges kérdés hozatik-fel“, 's t. e. f. ám-bár, hogy a' vitatás tárgya átaljában csakugyan az, de a' kamara elejébe terjesztett kérdés még is új; és merőben különböző, hogy a' kamara a' tárgy valóságára nézve hoz é igenleges vagy nemleges végzést, vagy

pedig csak a' körüli határozatot tészen. —

Két szükséges feltételek, mellyek alatt lehet csak vitatás alá venni valamely indítványt.

Minden tagnak van joga bármi tárgy iránt indítványt tenni, de az indítványnak 1) írásba kell foglaltatva lenni. 2) pártfogoltatnia kell, az az minekelőtte a' kamara eleibe terjesztetnék, szükség, hogy még egy más tag is annak előterjesztését kívánja. Csak ekkor terjeszti osztán a' kamara eleibe az indítványt az elnök, vagy, ha a' kamara biztossággá változott, az, ki az elnöki széket elfoglalta; 's ennek megtörténtével teljes szabadságok van a' tagoknak, az eléadott tárgyhoz szólni. *)

Miként vétetik vissza az indítvány.

Minekutánna valamely indítvány az elnök által a' kamara eleibe terjesztetik, nincs többé joga az indítónak, a' kamara megegyezése nélkül indítványát vissza venni: mindazáltal ezen engedelem ritkán tagadtatik-meg.

Az indítvány át nézése a' vitatás folyta alatt.

A' vitatás alatt az elnök előtt álló asztalra van az indítvány letéve. Minden tagnak van joga azt megnézni, 's ha tetszik az elnöktől felolvasását kívánni. Ez mindazáltal

*) A' ki valamely fontos indítványt akar tenni, rendszerént feljelenti a' kamarának, hogy ő ezen 's ezen napon ilyen vagy amolyan indítványt szándékozik felhozni.

csak akkor történik, mikor valamely tag a kamarát, az indítvány alakjára és kitételeire, mellyek iránt megjegyzéseket kíván tenni, figyelmeztetni szándékozik.

Mikor lehet szózatoláshoz fogni.

A' kérdést csak akkor lehet a' tagok szózatolása alá bocsátni, mikor senki sincs a' ki még hozzá szólni akarna; sőt még akkor is, mikor már az elnök a' kérdést feltette, hogy szózatoljanak rá, félbe szakaszthatatik akár melly tag által, ki annak vitatását még folytatni akarná; de ha az indítvány a' kamarának teljesleg*) által adatott, senkinek sincs joga többé a' felett vitatkozni, vagy változtatást — elhalasztást javasolni.

Esetek, mellyekben valamely indítvány' elhatározása előtt, mást lehet felterjeszteni.

Minekutánna valamely indítvány tétetett, 's pártoltatott is, újjat csak az elsőbbnek elhatározása után lehet tenni; kivévén, ha az a' vitatások folyta alatt megsértett rendet illetné, vagy pedig az eredeti kérdésre tartozó lenne, mint p. o.

Vagy mikor azt kívánnyák, hogy az indítvány szakasztassék részekre.

1) a' sok águ indítványba lehet kívánni, hogy szakasztassék részekre, 's hogy min-

*) Az indítvány' csak akkor tekintetik a' kamarának teljesleg által adatva lenni, mikor mind az ellene, mind a' mellette lévők kívánták, hogy szabadon határoztassék-el.

den rész különösen terjesztessék a' kamara eleibe. —

Vagy mikor javítás hozatik indítványba.

2). Mikor a' biztosságokba valamely indítvány tétel, lehet annak jobbitására más indítványt javallani *) akár kihagyása, akár hozzá tétele, akár megváltoztatása által bizonyos szónak; 's a' kérdés feletti jobbitást el kell határozni, minek előtte a' kamara eleibe terjesztetnék az eredeti indítvány.

Különös eset, mikor a' jobbitás valami adózást illet.

Van csakugyan kivétel azon szabály alól is, mely a' szózatolást a' javítást érdeklő indítványon rendeli kezdeni, akkor t. i. mikor az eredeti indítvány és a' jobbitott közötti különbség, kisebb vagy nagyobb adózást illet: mert a' köznép terhe nevelése iránti természetes idegenkedésénél fogva a' kamarának, ezen terhek könnyebbitésére célzó indítvány mindég legelőll vétetik-fel, akár jobbitott, akár eredeti indítvány legyen is az.

A' jobbitás' módosítása.

3). Mikor valami jobbitás javaltatik, le-

*) Mikor a' javallat jobbitás arra megyen-ki, hogy bizonyos szók hagyassanak ki belőlle, akkor az indítvány úgy tételik-fel, hogy a' szók, mellyeknek kihagyatása javaltatik, egy részét teszik az indítvány-nak: azok tehát kik a' jobbitás mellett vannak az indítvány ellen szózatolnak.

het indítványt tenni, hogy a' jobbitás jobbitassék, 's ezen utolsó indítvány felett kell elébb szózatolni. —

Világosítottó példa.

Példának okáért szeredán februarius 11-dikén 1778. javaltatott, hogy „az egész kamara a' következő hétfő reggelén változzék által egy nagy biztossággá, melyben a' népnek állapotja további vizsgálat alá vétessék.“ Jobbitásul javaltatott, a' következő szónak kihagyása: „a' jövő hétfő reggelén“ 's helyekbe ezeknek tétele: „holnaptól számlálva egy hétre, u. m. f. februarius 19kén“ Azután javasoltatott a' jobbitást megjobbitani, az által, hogy ezen szót kihagyatassanak: „egy hétre u. m. folyó februarius 19kén“ úgy hogy ezen utolsó jobbitás' elfogadása által a' biztosság a' következő napon ülést tarthatott; e' szerént a' jobbitás által a' biztosság tartása siettetődött, a' helyett, hogy halasztódott volna.

Öt mód az indítvány félre tételére, a' nélkül, hogy szózatolás által vettessék-el.

4) Több mód van, mellyekkel az indítvány félre tételik, a' nélkül hogy szózatolás által vettetnék-el, u. m. 1). az előleges indítvány. 2). a' vitatások elhalasztása, az az azoknak bizonyos napra való által tétele. 3) a' napi rendre való hivatkozás. 4). a' kamara gyűlése elhalasztása. 5). Jobbitás, mely

által az első indítvány vagy merőben megsemmisítetik, vagy formájából egészen kivetkeztetik.

Indító okok, melyek a' kamarát arra határozzák, hogy az indítványt elmellőzze.

Az előbbi négy első módok között a-karmelyik is akkor használtatik, mikor olyan indítvány tétel, melynek igazsága tagadhatatlan, de a' mely felett a' kamara nem tartja jónak határozni, vagy pedig nem akar szózatolni, mert a' tagok nem egyeztek meg azon következmények iránt, melyeket talán abból vonni lehetne *) vagy akkor is, midőn olyan indítvány tétel, mely iránt különböző vélemények lehetnek, 's a' melyek feletti határozást a' kamara politika vagy czél ellen valónak tekint.

Azon kitételek, melyekbe az előleges indítványt foglalni kell.—

Annak ereje.

1). Az előleges indítvány következő

*) *Az indítványok néha közönséges vagy általános előterjesztésből állanak, melyből a' javalló az azt követett végzéskor, bizonyos következményt szándékozik húzni, mely a' kérdés alatt lévő tárgyra alkalmaztatható: ebben az esetben az indító köteles, minnelőtte első indítványát megtenné, mind azon következtetéseket elő sorolni, melyeket abból vonni szándékozik.*

szókkal terjesztetik elő: „Tegyük-fel a' következendő kérdést“ — (que cette question soit maintenant portée) 's minthogy az előterjesztőnek czélja, hogy az indítvány elvettessék, ő maga mindenkor maga indítványa ellen szózatol. Ha máregyszer az elvettetett, ugyan azon tárgy iránt több határozás akkor nem hozatik, hanem az indítványt csak egy más napon lehet újra a' gyűlés eleibe terjeszteni.

A' mi az előleges kérdés indítványát illeti, a' vitatás ritkán folyhat egyébről mint az eredeti kérdés érdekességéről, mert ha egyéb ok nincs a' felhozott kérdést elvetni, mint az, hogy már igen késő az idő hozzá fogni, akkor a' legtermészetesebb indítvány az, mely a' kamara gyűlése elhalasztását kéri; de ha valamely fontos tárgynak elsőséget akarnak adni, akkor a' kamara eleibe terjesztett kérdésnek félre tevésére legjobb mód a' következendő.

Az indítvány elhalasztása.

2). Az indítványt tenni a' vitatás elhalasztására, 's egy más később napra tenni által. Ezt a' módot használták néha az indítvány egészeni elmellőzésére; az javallatik t. i. hogy a' vitatás olyan időre tétessék által, melyről tudatik, hogy akkor már a' parlament gyűlése bé van rekesztve, így p. hat hónap multára mert a' hat hónap nyárban telik-bé, a' mikor a' parlament ülések rendszerint bé szoktak rekesztődni.

Az első indítvány, ámbátor határozás benne nem tétegett, béiktat-
tatik a' kamara naplójába.

Mikor ezen két módok között valame-
lyik által, tudnillik az előleges kérdés vagy
a' vitatás elhalasztása által, a' határozás el-
mellőztetik: az eredeti kérdésnek bé kell ik-
tatódni a' kamara naplójába *) mert az el-
ső eselbe a' kamara meghatározza (minek
tehát meg kell említődni a' naplóba), hogy

*) *A' kamara naplója az a' protocollum, melybe minden, mi a' kamarába foly, feljegyeztetik: u. m. behozott billek elfogadott kérő levelek megállított határozások, a' minden nap előterjesztett és elvettett indítványok. — Ez a' napló VIdik Eduárd uralkodása körül kezdődött. Ezen kívül a' kamara Szózatok név alatt, mindennap a' maga munkálatjáról, rövid értesítést ad-ki. A' napló minden ülés végével nyomtattatik-ki: minthogy pedig ez csak hiteles előbeszélést foglalja magába annak, mi a' kamarába történik: a' vitatások tartalmáról semmi sem említettik benne. De erre nézve ki-
elégítő esmeretet lehet meríteni az idő sza-
ki folyó irásokból. Két becses munka létezik ezen tekintetbe, egyik parlamenti pro-
tocollum, másik parlamenti vita-
tások czim alatt: ebbe eléadódnak a' ta-
gok beszédjei. Ezen közönségessé tétel ellene van ugyan a' kamarai szabályoknak, de a-
zért nem akadályoztatik-meg.*

az indítvány felett szózatolni kell, 's ezen kifejezés értetlen lenne, ha az eredeti indítvány' foglalattya nem adódnék elő; a' második esetbe is, azon határozásnak, hogy a' vitatás elhalasztódjon, nem lenne értelme, ha a' kérdés, mely a' vitatást okozta, ki nem tétetődne. Mind e' mellett néha olyan kérdések is fordulnak elő, melyeknek naplóban való feljegyzése káros lenne, 's ez az által kerületik ki, hogy vagy a' napi rend- vagy a' kamara gyűlése elhalasztása hozatik indítványba.

Napi rendre való hivatkozás.

3). Mikor olyan indítvány tétetik, mely a' napi rendre hivatkozik, az az melybe kéretik, hogy azon tárgy vétessék elő, melynek azon napon meghatározottan vitatás alá kell menni, *) 's ezen indítvány megáll:

*). *Mind azon végzések, melyek valamely dolognak meghatározott napon való elővétele-t tárgyazzák, azon nap datuma alatt egy könyvbe iratnak-bé. A' könyv az asztalra kitéve marad, 's a' gyűlés tagjai minden pillantatban átnézhetik. Mind azon tárgyak melyek egy napra tétetnek „napi rend-nek“ neveztetnek. De ez nem áll ellent, hogy a' gyűlés elején akarmely tag is, egészen különböző dolgot ne terjessen a' kamara eleibe, 's általjában egy rakás tárgy igazítódik-el, minekelötte az első napi rend felolvastatnék. Minden parlamenti tagnak van joga mind e' mellett is a' napi rendre*

a' kamara elébe terjesztett kérdés magától elesik. De nem mindenkor lehet ezen eszközhöz, mely újabb idők találmánya, folyamodni; mert lehet éppen azon tárgy, mely a' kamara határozására vár, 's a' melyet el akarnak mellőzni napi renden; vagy pedig mivel már mind azon kérdések, melyekből a' napi rend áll, megvitatódhattak még az eredeti indítvány elővétele előtt; 's ezen különböző esetekben, lehetetlen czélt érni a' napi rendre való hivatkozás által.

A' kamara gyűlése elhalasztása.

4). Negyedik mód a' kamara elhalasztása, mely ha keresztül megyen, a'

hivatkozni, 's ha a' hivatkozás megáll, töstént felolvastatik a' napi rend, 's a' kamara köteles az abba feljegyzett tárgyak közül valamelyiket tanácskozás alá venni. Azonban a' végzés határozódhatik abban, hogy a' napi renden lévő kérdés későbbre halasztódjon, vagy hogy a' napi rend egészen félre tétessék. Így p. o. ha a' napi rend azt kívánná, hogy a' kamara közönséges biztossággá változzon, az írlandi kereskedés megvizsgálására: lehet indítványba hozni, hogy ez a' megvizsgálás maradjon-el, vagy hogy a' kamara most mindgyárt változzék közönséges biztossággá, megvizsgálni valan ely más tárgyat. Ezen indítványba lehet jobbtátusul javallani, hogy „most mindgyárt“ hagyassék-ki, 's helyébe a' „jövő hét-fő“ vagy más későbbi nap tétessék.

felhozott indítvány önkéntesen elesik, 's a' kamara közelebbi gyűlésén sem vétetődik-fel. De ez nem mindenkor eshetik-meg, mikor p. o. egy más fontos tárgy van, melyet szükségképpen elő kell venni.

A' kamara közönséges biztosságában hozandó végzés megakadályoztatására szolgáló mód.

Ezen négy módok között egyiketsem lehet használni a' végzés hozás megakadályoztatására, ha a' kamara már biztossággá változott által; hanem arra van egy más mód mely azokat feléri: azon javallat t. i. hogy az elnök keljen-ki székéből; mert ha ezen indítvány keresztül megyen, a' biztosságnak vége van. Lehet azt is javallani, hogy az elnök haggya-el székét, tegyen a' gyűlésnek a' munkálatokról tudósítást, 's kérjen engedelmet képviselői helyét újra elfoglalhatni, mely éppen annyit tesz, mint a' biztosságot elhalasztani.

Mitsoda esetben lehet vagy nem lehet valamely kérdést, ugyan azon gyűlésben újra elévenni.

Ha valamely kérdés az előbb eladott módok által elmozdított is, ugyan azon gyűlésben még is felelevenithető; ha pedig elvettetett, csak a' következő ülésben lehet megújítani. Mind azáltal azon szabály, mely szeréat a' szózatolás által elvettetett indítványt, ne lehessen többé felterjeszteni, nem igen hasznos törvény, mert könnyen

ki lehet kerülni az indítvány kitételein, vagy formáján tett csekély változtatás által. Az indítvány ellen többet lehet tenni, annak tagadólag való elvettetése; mint az elébb eléadott módok által. Mind a' mellett is a' következőtől több fogvaatot lehet várni.

Változás, mely által az indítvány elenyészik.

5). Lehet a' jobbitásban éppen ellenkezőjét javallani az eredeti indítványnak, 's e' javallat elfogadtathatik. Így p. o. azon célból, hogy a' ministerek a' vád alól felmentessenek, lehet megdicsértetéseket javallani. Ez történt 1774be, mikor azon indítvány tétetett, hogy „Aremberg herczegnek, az austriai seregeknek mozgásban hozatalára 1742ben fizetett 40,000 font sterling, úgy nézetessék, mint a' közönséges kincs veszedelmes pazérlása, 's a' parlament jusainak megsértése.“ — Ebben az a' jobbitás javallatott, hogy ezen szók helyett „veszedelmes pazérlás'sat.“ tétessék: „mint szükséges a' sergek kiállittathatására, és a' köz jóra.“
(folytatása következik).

Aphorismák.

Négy dolgok vagynak, melyek mindenkor számosabbak, mint mi hisszük, t. i. a' mi esztendeink, adósságaink, ellenségeink, es hibáink. —

Minden ember maga csinálhatja magának a' tulajdon nagyságot: a' puják pujáknak maradnak, ha a' havasok tetejire mennek-is.